
Onderzoek Gezinsvorming CBS

Scheiden: de partners, de kinderen en de contacten

ARIE DE GRAAF

Per jaar gaan in Nederland ongeveer 100.000 paren die gehuwd of niet-gehuwd samenwonen uit elkaar. Jaarlijks zijn naar schatting tussen de 50.000 en 60.000 kinderen betrokken bij de scheidingen. Als reden voor scheiding worden relatief vaak problemen in de relatiesfeer genoemd. Vooral bij ongehuwd samenwonenden is het ook de onverenigbaarheid van de toekomstplannen van beide partners die tot een scheiding leidt. De aanwezigheid van kinderen bepaalt mede of er later nog contact is tussen de ex-partners.

Foto: Marcel Minnée.

In 2005 eindigden tegen de 33.000 van de bijna 3,5 miljoen huwelijken in een echtscheiding. Daarnaast gingen nog eens 60.000 samenwoners uit elkaar.

Het aantal niet-gehuwd samenwonenden is sinds de jaren tachtig sterk gestegen. Begin 2005 woonden bijna 750.000 paren niet-gehuwd samen. De kans op een relatie-ontbinding is bij niet-gehuwd samenwonenden groter dan bij gehuwden. In de afgelopen jaren zijn er naar schatting jaarlijks, in absolute aantallen, twee keer zoveel relaties van niet-gehuwd samenwonenden ontbonden als van gehuwden. Per jaar worden dus ongeveer 100.000 relaties door scheiding ontbonden.

Reden voor scheiding

In het Onderzoek Gezinsvorming 2003 (OG2003) van het Centraal Bureau voor de Statistiek is aan gescheidenen gevraagd waar-

om ze de laatste keer uit elkaar gingen. De meesten noemden meer redenen. Botsende karakters, er was iemand anders in het spel, op elkaar uitgekeken zijn en onverenigbare toekomstplannen werden door zowel mannen als vrouwen relatief vaak genoemd (tabel 1). Opvallend is dat bijna 20 procent van de vrouwen lichamelijk geweld en/of verslavingsproblemen noemde tegenover één à twee procent van de mannen. In hoeverre die problemen betrekking hadden op de vrouw of op de man, kan niet uit het onderzoek worden afgeleid. Wel is het aannemelijk dat relatief meer vrouwen dan mannen lichamelijk geweld en/of verslaving als een probleem binnen de relatie ervaren, omdat mannen vaker dan vrouwen geweld plegen en relatief meer mannen verslavingsproblemen hebben.

Vaak zullen niet-gehuwd samenwonenden die uit elkaar gaan jonger zijn en een kortere relatie duur hebben dan gehuwden. Zij noemden in grote lijnen dezelfde redenen voor het verbreken van de relatie als gehuwden. Wel was meer bij niet-gehuwden dan bij gehuwden onverenigbaarheid van toekomstplannen een reden om uit elkaar gaan, hetgeen past in het beeld dat ongehuwd samenwonen vaak een 'proefhuwelijk' is. Bij gehuwden was meer dan bij ongehuwden een derde in het spel.

De beslissing

Het is de vraag wie het initiatief nam tot de scheiding: de vrouw, de man of beide partners gezamenlijk. Uit het OG2003 blijkt dat mannen en vrouwen daar verschillend over dachten. Van de vrouwen vond 70 procent dat zij de beslissing namen, 21 procent dacht dat de man was en negen procent dat zij met hun partner gezamenlijk tot de beslissing kwamen om uit elkaar te gaan. Van de mannen daarentegen dacht 45 procent dat zij het initiatief namen, vond 40 procent dat hun partner de beslissing nam en dacht 14 procent dat ze samen besloten om te scheiden (zie tabel 2).

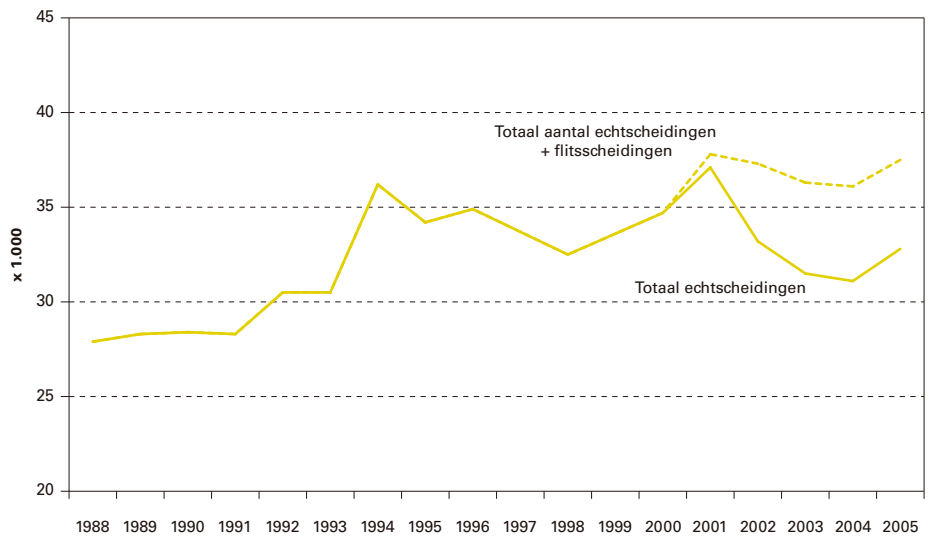
Uit de echtscheidingsverzoeken bij de rechtbank blijkt dat in 1995 bij 60 procent van de echtscheidingen de vrouw het verzoek heeft ingediend en bij 20 procent de man. Tegenwoordig wordt bij de helft van de echtscheidingen een gezamenlijk verzoek ingediend. Nog steeds dienen tweemaal zoveel vrouwen als mannen een verzoek tot echtscheiding in.

Kinderen en scheiding

Het aantal kinderen onder de 18 jaar dat is betrokken bij een echtscheiding bedraagt de laatste jaren bijna 35.000 per jaar. Het aantal kinderen dat betrokken is bij een flitscheiding ligt jaarlijks op bijna 5.000. Naar schatting 18.000 kinderen zijn betrokken bij verbrekingen van niet-gehuwde samenwoonrelaties. Per jaar maken dus tussen de 50.000 en 60.000 kinderen een scheiding van hun ouders mee.

Uit het OG2003 blijkt dat bijna 80 procent van de kinderen na de scheiding bij de moeder woont en ruim vijf procent bij de vader. Co-ouderschap, waarbij het kind deels bij de vader en deels bij de moeder woont (zie kader), komt in 15 procent van de gevallen voor. Een klein

Figuur 1. Echtscheidingen en flitscheidingen, 1988-2005

Bron: CBS Bevolkingsstatistieken.

deel van de kinderen gaat na de scheiding van hun ouders zelfstandig wonen. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het co-ouderschap nog relatief weinig voorkomt, maar dit kan te maken hebben met het feit dat de gegevens betrekking hadden op jaren waarin het co-ouderschap nog in de kinderschoenen stond.

Contact ex-partners

De aanwezigheid van thuiswonende kinderen bij het verbreken van de relatie bepaalt in belangrijke mate of er later wel of geen contact is tussen de ex-partners. Zijn er geen kinderen bij de scheiding betrokken, dan heeft 40 procent van de ex-partners geen contact meer met elkaar. Zijn er wel kinderen bij betrokken, dan is dit bij 20 procent van de ex-partners het geval. Opvallend is dat bij de aanwezigheid van kinderen het contact tussen de ouders vaak slecht is (34 procent). De helft van de ex-partners heeft redelijk tot goed contact met elkaar, ongeacht de aanwezigheid van kinderen.

STIJGEN EN DALEN

Het aantal van 33.000 echtscheidingen in 2005 is een stijging ten opzichte van 2004. In voorgaande jaren daalde het aantal echtscheidingen van ruim 37.000 in 2001 naar 31.000 in 2004. Deze daling werd gecompenseerd door een stijging van het aantal flitscheidingen. De mogelijkheid van een dergelijke 'flitscheiding' blijkt voor veel paren een serieus alternatief te zijn voor een formele echtscheiding. Uit voorlopige cijfers over het aantal omzettingen van een huwelijk in een partnerschap in 2005 blijkt dat het aantal flitscheidingen (5.000) stabiel blijft ten opzichte van 2004. Dit betekent dat het totaal aantal echtscheidingen en flitscheidingen weer een stijging laat zien (figuur 1).

Tabel 1. Redenen die een belangrijke rol speelden bij relatie-ontbinding

	Echtscheiding		Uit elkaar gaan van niet gehuwd samenwonenden	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
	%			
Karakters botsen	38	38	46	39
Iemand anders in het spel	38	37	22	31
Op elkaar uitgekeken	28	18	35	26
Toekomstplannen onverenigbaar	19	15	27	29
Gezondheidsproblemen	9	11	9	11
Financiële problemen	9	13	7	8
Seksuele problemen	6	9	3	8
(Schoon-)familie/kinderen	6	4	2	4
Kinderwens onverenigbaar	4	4	7	10
Sociale/culturele verschillen	4	4	3	3
Verslavingsproblemen	2	18	4	16
Lichamelijk geweld	1	19	1	10
Te jong/leeftijdverschil te groot	1	1	2	4
Jaloezie/geen vertrouwen	1	2	3	4
Overige redenen/geen antwoord	7	4	5	2
Totaal aantal respondenten	363	496	483	461

Noot: respondenten konden meer redenen noemen; daarom tellen de percentages per kolom niet op tot 100.

Foto: Marcel Minnée.

Uit de uitkomsten van het OG2003 kan worden afgeleid dat jaarlijks 11.000 kinderen worden geconfronteerd met gescheiden ouders die geen contact meer met elkaar hebben, en ongeveer 19.000 kinderen met gescheiden ouders die een slecht onderling contact hebben.

Drs. A. de Graaf, Centraal Bureau voor de Statistiek; contact: AGAF@cbs.nl

LITERATUUR:

- CBS (2001), *Vademecum Gezondheidsstatistiek Nederland 2001*. Voorburg/Heerlen: CBS.
- CBS (2005), *Statistisch Jaarboek 2005*. Voorburg/Heerlen: CBS.
- Kalmijn, M. en P.M. de Graaf (2000), Gescheiden vaders en hun kinderen: een empirische analyse van voogdij en bezoekfrequentie. *Bevolking en Gezin* (29)2, Den Haag/Brussel: NIDI/CBGS, pp. 59-84.
- Singendonk, K. en G. Meesters (2002), *Kind en echtscheiding. Een ontwikkelingspsychologisch perspectief*. Lisse: Swets en Zeitlinger BV.
- Steenhof, L. en C. Harmsen (2002), Ex-samenwoners. *Maandstatistiek van de Bevolking* 50(3), Voorburg/Heerlen: CBS, pp. 17-20.

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en beoogt de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken te bevorderen. Inlichtingen over toezending van kopij kunnen worden ingewonnen bij de redactie

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen met bronvermelding is toegestaan. Toezending van bewijs-exemplaren wordt op prijs gesteld.

Het NIDI is een instituut van de KNAW dat zich bezighoudt met onderzoek naar ontwikkelingen in de omvang en samenstelling van de bevolking

colofon

Demos	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry Bronsema, eindredacteur drs. Gijs Beets dr. Harry van Dalen dr. Ernst Spaan
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	http://www.nidi.nl/public/demos/
Abonnementen	gratis
Basisontwerp	Harmine Louwé
Druk	Nadorp Druk b.v., Poeldijk

GEGEVENS

De meeste gegevens in dit artikel zijn afkomstig uit het Onderzoek Gezinsvorming 2003 (OG2003) van het CBS en uit de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). In het Onderzoek Gezinsvorming zijn gegevens verzameld over de sociaal-demografische kenmerken van mensen die in Nederland wonen. Het gaat daarbij om de huidige gezinsamenstelling en relaties, maar ook om verwachtingen ten aanzien van toekomstige relaties en het krijgen van kinderen. De GBA-gegevens hebben betrekking op echtscheidingen, flitsscheidingen en het uit elkaar gaan van niet-gehuwden.

Dit artikel richt zich op mannen en vrouwen die ooit een echtscheiding hebben meegemaakt of ooit uit elkaar zijn gegaan na een periode van ongehuwd samenwonen. Aangezien de ex-partner niet is ondervraagd, is de informatie over de scheiding afkomstig van één persoon. In het geval dat iemand meer keren is gescheiden, hebben de gegevens uit de steekproef betrekking op de laatste scheiding.

Tabel 2. Initiatief tot scheiden

Beslissing ging uit van	Respondent	
	man	vrouw
	%	
Man	45	21
Vrouw	40	70
Allebei	14	9
	abs.=100%	
Totaal aantal respondenten	849	971

CO-ouderschap

Over het co-ouderschap wordt door mannen en vrouwen verschillend gerapporteerd (tabel 3). De vraag met de inleiding 'Soms wordt er na het beëindigen van een relatie een regeling getroffen waarbij kinderen deels bij de ene ouder en deels bij de andere ouder wonen, het zogenaamde co-ouderschap. Was er bij uw kinderen sprake van deze regeling?' wordt door mannelijke respondenten in een kwart van de gevallen bevestigend beantwoord. Voor vrouwen ligt dit aandeel op tien procent. Het vermoeden bestaat dat vaders de antwoorden enigszins overschatten, door de omgangsregeling als co-ouderschap te interpreteren. Men kan hierbij denken aan vaders bij wie de kinderen één keer in de veertien dagen het weekend doorbrengen. Bij moeders zou van een onderschatting sprake kunnen zijn. Gezien de diversiteit aan regelingen en afspraken is het moeilijk om één model te geven voor co-ouderschap. Hoe de uiteindelijke regeling eruit zal zien, hangt af van de kwaliteit van de relatie tussen de ouders, van de afstand tussen de huizen van de ouders en van een eventuele nieuwe relatie van een of beide ouders. Een andere variant is dat niet de kinderen, maar de ouders van huis wisselen.

Tabel 3. Woonsituatie kinderen na scheiding

	Respondent		Totaal
	man	vrouw	
	%		
Co-ouderschap	23	10	15
Wonen bij vader	10	3	6
Wonen bij moeder	65	86	76
Zelfstandig/familie/overig	3	1	2
	abs.=100%		
Totaal aantal respondenten	305	435	740